

דבר העורך

אַרְכֶּה מֵאַרְצֵי מִדְּבָר וְרַחֲבָה מִנֵּי יָם

לתורה אין סיקוסים: במדרש (בראשית רבה פרשה י סימן א) דרשו על הפסוק (תהלים פרק קיט פסוק צו): לְכָל תַּכְלָה רֵאִיתִי קֶץ רַחֲבָה מִצְּנוֹתָ מֵאֵד: לכל יש "סיקוסים", משמעות המילה "סיקוסים" פירש רש"י והערוך הובא בפירוש מתנות כהונה: "מדה וקץ זמן בלשון יון". ואף לשמים ולארץ יש "סיקוסים" – "חוץ מדבר אחד שאין לו סיקוסים, ואי זו זו התורה", שנאמר (איוב פרק יא פסוק ט): אֶרְכָּה מֵאַרְצֵי מִדְּבָר וְרַחֲבָה מִנֵּי יָם.

במהלך סדרת "זימון כהלכה" ביקשנו לברר שאלה מעשית מקומית: האם אפשר לזמן באמצעות רמקול? ככל שהעמקנו בבירור, נפרש לפנינו ים רחב של מקורות, סברות וחילוקים. שאלת הזימון הובילה לבירור יסודות הקול והשמיעה בהלכה, ולהשלכותיהם של אמצעי השמיעה האלקטרוניים על דינים רבים בכל התורה כולה.

וזאת למודעי: הדברים שלפנינו הם כטיפה מן הים ביחס לבירורים הרבים שנכתבו בנושא. ומחמת אריכות הדברים חילקנו את הבירור לשני גיליונות: בגיליון הנוכחי (532) נתבאר יסודות הסוגיה, ובגיליון הבא (533) נעסוק א"ה בעיקר בדיני זימון ברמקול.

הרצאה להרחיב יוסיף לעיין במקורות, בבחינת "תן לחכם ויחכם עוד". ניתן להשיג במערכת הילכתא מקורות להרחבת הסוגיה, ובהם: וישמע משה (גיליון כג, פרשת שלח תשע"ד); זימון כהלכתא (סוף פרק ד, עמוד יד); וזאת הברכה (עמודים 129, 189, 364); שערי הברכה (פרק ה סעיף סד הערה קנד, פרק י הערה מג); שערי נישואין (פרק יג, עמודים עה-פא); מצהלות חתנים (יגלניק, עמודים רסח-רעא), ועוד.

ברבכת התורה
עקיבא יוסף לוי

נושא הגיליון

זימון ברמקול – חלק א'

פְּשׁוּפֵר הָרֵם קוֹלָךְ

זימון כהלכה: בהמשך לסדרת "זימון כהלכה", יעסוק גיליון זה (532) בנושא "זימון ברמקול": האם יוצאים ידי חובת זימון ושבע ברכות בשמיעה ברמקול?

האם בזימון, שבו כל אחד מברך ברכת המזון בעצמו, יש להקל יותר מבשמיעת ברכה מדין "שומע כעונה"? האם די בתשעה השומעים את קול המברך עצמו, או שכל משתתף בסעודה חייב לשמועו?

ומה הדין כשהשומע מתקרב למברך, או שמנמיכים את עוצמת הרמקול?

1. קול אדם או קול מכשיר

העברה והגברה: הדיבור הוא הדרך שבה אדם מביע את רצונו ומעביר את דבריו לזולתו. בעבר, המבקש להשמיע את דבריו לציבור גדול היה נדרש להרים את קולו, כלשון הפסוק (ישעיהו פרק נח פסוק א) קָרָא בְּגִירוֹן אֶל תַּחֲשֹׁף פְּשׁוּפֵר הָרֵם קוֹלָךְ. עם התפתחות מכשירי החשמל, מתאפשר להגביר את הקול שישמעו אותו קהל רב באמצעות מיקרופון, מגבר ורמקול, וכן להעביר את הקול למרחקים באמצעות טלפון וכדומה.

ברכת מזל טוב חמה ולבבית

לידידנו הנכבד הר"ר צבי קנול שליט"א ומשפחתו,
לרגל שמחת בר המצוה לנכדו
הבחור החשוב יאיר קנול נ"ו,
בן הר"ר רובי קנול שליט"א.

יהי רצון שיגדל לתורה ולחופה ולמעשים טובים, ויזכו
הוריו וזקניו לרוות ממנו ומכל יוצאי חלציהם רוב נחת
וקדושה, מתוך בריאות איתנה, שמחה והרחבת הרעת.

המאחלים

מערכת הילכתא

במעמד אחד, כבדיבור רגיל, ונעזרים באמצעים חשמליים להשמעה ולשמיעה. כך נשמעות אותן מילים בעוצמה המאפשרת לקהל עצום לשמוע בו זמנית.

השני – העברה למרחקים: טלפון, וידאו במעגל סגור, שבהם הדברים נשמעים בשידור חי, לעיתים בהשגחה של שניות אחדות, אולם המדבר והשומע אינם נמצאים במעמד אחד.

השלישי – הקלטה ותיעוד: השמעת דיבור שכבר נאמר, ולא שמיעת האדם בשעת דיבורו. ברור שאין זו שמיעת דיבור לענין דיני התורה, שהרי אפשר להשמיע אף הקלטה של אדם שמת, ואין ההשמעה תלויה בדיבורו כעת. עיקר הנידון הוא אפוא במעגל הראשון, ובמידה מסוימת גם בשני: האם ניתן לייחס את הקול למשמיע, משום שהוא נשמע בשעת דיבורו.

4. אופן פעולת ההגברה

כדי לברר אם שמיעה ברמקול נחשבת שמיעת קול המדבר, יש להקדים את דרך פעולת המערכת. לאחר בירור המציאות הטכנית, נוכל להבין את הפולמוס ההלכתי: האם הקול הנוצר ברמקול מכוח דיבור האדם נחשב קולו של המדבר.

מערכת אנלוגית: בשמיעה רגילה, הדיבור יוצר גלי קול באוויר המרעידים את עור התוף. במערכת הגברה, גלי הקול מרעידים קרום דק במיקרופון, המכונה "ממברנה", ותנודותיו מומרות לאות חשמלי רציף המייצג את הדיבור. האות מוגבר ומפעיל את קרום הרמקול, היוצר גלי קול חדשים באוויר.

מערכת דיגיטלית: במערכות דיגיטליות הנפוצות כיום, נוסף שלב של דגימת האות והמרתו לנתונים מספריים, שמהם מופק בהמשך האות המפעיל את הרמקול. ההמרה והעיבוד כרוכים גם בהשגחה, שאורכה משתנה ממערכת למערכת. העיבוד מאפשר לשנות את עוצמת הקול, גונו ומאפיינים נוספים שלו.

מכשירי שמיעה: נידון מקביל מתעורר מצד השומע, באדם כבד שמיעה שיש לו מכשירי שמיעה, לגבי דינים התלויים בשמיעה, האם שמיעה באמצעות מכשיר נחשבת שמיעה כהלכתה.

במכשיר שמיעה רגיל, הקול נקלט במיקרופון, מעובד ומוגבר, ומושמע לאוזן באמצעות רמקול זעיר. לעומתו, שתל שבלול ממיר את הקולות לאותות חשמליים המגרים את עצב השמיעה. הבדלים אלו מצריכים בירור בפני עצמם,

מציאות זו עוררה את הנדון: ראשית, האם הקול הנשמע באמצעות המכשיר נחשב קולו של האדם בר חיוב בעצמו, או קול חדש שנוצר במכשיר?

שנית, אם אין זה קולו ממש, האם בגדרי ההלכה נדרשת שמיעת הקול המקורי, או שלעניינים מסוימים די בכך שהשומע קולט בבירור את הדברים שהמדבר מוציא מפיו בזמן אמת?

וכן, מה דינם של העומדים סמוך למברך ושומעים גם את קולו הטבעי לצד הקול המוגבר?

2. גדר "שומע כעונה"

מצוות וברכות: עיקר הדיון מתמקד בשמיעה שהמטרה היא לצאת ידי חובה מפי המחויב בדבר מדיון "שומע כעונה" – כגון קריאת מגילה, קריאת התורה, ברכת הכהנים, ברכת אירוסין, שבע ברכות, זימון והבדלה.

בהמשך לכך יש דיון בשמיעה לצורך ענייה והשתתפות עם הציבור: האם שמיעת ברכה באמצעות מכשיר מחייבת לענות אמן אחר ברכה, ועניית קדושה בחזרת הש"ץ וי"ג מידות עם הציבור?

טינוף מפסיק: אם ננקוט שיש לענות אמן על ברכה הנשמעת בטלפון אף בריחוק מקום, יש לדון האם פחי אשפה ובהם טינוף, המצויים לעיתים קרובות בקו האווירי שבין המברך לשומע, נחשבים "טינוף מפסיק" המונע עניית אמן.

מסירת הדברים: נידון נוסף הוא בשמיעה שמטרתה קבלת הדברים, כגון ניחום אבלים והגדת עדות, ושמיעת אמירת "הרי את מקודשת לי", שבהם אין תכלית השומע לצאת ידי חובה מדיון "שומע כעונה", אלא המטרה היא בירור וידיעת הדבר.

האם די בכך שהאבל שומע את דברי הנחמה, והדיינים שומעים את דברי העדים, והעדים שומעים את החתן באמצעות רמקול, או שגם בזה נדרשת שמיעה מפי המדבר עצמו? וכן יש לדון בנודר שלא לדבר עם פלוני, האם שיחה בטלפון בכלל נדרו. ותלוי בדעת בני אדם האם דיבור בטלפון נחשב דיבור עם האיש.

3. סוגי המכשירים

ניתן לחלק את אמצעי השמיעה החשמליים לשלושה מעגלים:

הראשון – הגברה במעמד הדיבור: רמקול מצד המשמיע ומכשיר שמיעה מצד השומע. המדבר והשומע נמצאים

ברכת מזל טוב חמה ולבבית לירידנו הנכבד

הר"ר ישראל קלרמן הי"ו

סגן ראש עיריית ירושלים

**לרגל אירוסיו בנו הבחור החשוב חיים נ"ו, מבחירי
ישיבת מיר, עב"ג לבית משפחת גרינבוים תחי',
בשעה טובה ומוצלחת.**

**יהי רצון שיזכו לבנות בית נאמן בישראל על אדני
התורה והיראה, ויזכו ההורים לרוות מהם ומכל יוצאי
חלציהם, רוב נחת וקדושה מתוך בריאות, שמחה
והרחבת הרעת.**

המאחלים

מערכת הילכתא

יש מקום למצוא סמך לסברה זו בדברי הגרש"א שם, שכתב כי "רדיו עוד יותר גרוע מרמ"קול וטלפון": האות שמקורו במיקרופון אינו מועבר בחושים אל הרמקול, אלא משודר באמצעות גלי רדיו, ובמקלט משוחזר מהם אות חשמלי המפעיל את הרמקול ומפיק את הקול. משמע מדבריו, שכלל שתהליך העברת הקול מורכב ועקיף יותר, נחלש ייחוסו למדבר.

אמנם לא נתבאר בדברי הגרש"א דינו של זימון: האם גם בו יש לצאת ידי חובה בשמיעת קול המזמון, וממילא אין מועיל רמקול, או שזימון שונה מכל שומע כעונה.

6. שיטת המחמירים מספק

כח המדבר: כתב הגרש"א **איערבאן זצ"ל** (מנחת שלמה חלק א סימן ט בערה), שלאחר הדפסת מאמרו שוחח בענין עם החזון איש **זצ"ל**, שהסתפק בדבר שמא כיון שהקול נוצר מכוח המדבר ונשמע מיד כדרך המדברים, נחשב השומע כשומע מפי המדבר או התוקע עצמו. ולפי צד זה יש לחלק בין קול הברה הפסול בתקיעת שופר, כיון שהוא נשמע מעט לאחר קול האדם, לבין הקול הנשמע מיד באמצעות הטלפון והרמקול, שיתכן להכשירו מחמת שנחשב קול האדם כיון שהוא כדרך המדברים. הגרש"א סיים שסברה זו היא חידוש גדול שאינו מבינו.

למרות שהחזו"א הסתפק בזה בסברא, למעשה העידו הגרש"א **איערבאן זצ"ל** והגר"ח **קניבסקי זצ"ל** (וישמע משה גיליון כג; הרימו מכשול עמוד רעו; מצהלות חתנים עמוד רעו הערה נב), שהחזון איש הורה שלא לסמוך על הרמקול כלל, ולא היקל אף במצוות דרבנן. ואין לשמוע מגילה באמצעותו בשום אופן, ואם שמע, יחזור וישמענה בלא רמקול.

והפוסקים דנו בחילוקים שבין סוגי המכשירים. מקוצר הידיעה לא נעסוק בכך; ורק נציין למאמר מופלא בנושא בספר **אוזן עבדך** (עמודים מד נד-ס).

5. שיטת הפוסלים לגמרי

קול חדש: ראש המדברים בנושא הוא הגרש"א **איערבאן זצ"ל** (מנחת שלמה חלק א סימן ט, חלק ב סימן יח), שבירר באריכות את המציאות ואת גדרי ההלכה, והכריע שהשומע באמצעות רמקול שומע את הקול הנוצר מתנודות קרום הרמקול, ולא את קול המדבר או השופר עצמו, לפיכך אין יוצאים בכך ידי חובת שופר ומקרא מגילה, וכן בכל מצוה המחייבת שמיעה מפי אדם אין הרמקול נחשב לכלום.

וכיון שאין זה דיבור האדם, דינו רק כהנפת הסודרים באלכסנדריה של מצרים, שעל ידי הרמקול הציבור יודע היכן החזן עומד ומה צריך לענות עכשיו, אך אין יוצאים בשמיעה זו ידי חובה בכל דבר הטעון שמיעה מפי אדם. וממילא אם עומד בריחוק מקום מהמדבר, אין לענות כלל אמן על שום ברכה, ודינו כעונה אמן לבטלה שאין לו שום צירוף עם המברך.

ורק באופן שנמצא יחד עם המברך בתוך קהל רב, ועל ידי הרמקול יודע היכן הש"ץ עומד, שפיר ראשי לענות כמו שהיה באלכסנדריה של מצרים, וזה דווקא בברכה שאין צריך לצאת בה ידי חובתו.

והוסיף: "אם כי אין אני רגיל להתעקש ולומר קבלו דעתי, בכל זאת בנידון זה הדבר הוא פשוט אצלי כביעתא בכותא, והחולק על זה איננו יודע כלל מה טיבו של כלי זה, ומצטער אני שאין אני ממלא בזה את חובתי לפרסם איסור זה (שאין יוצאים ידי חובה על ידו) בשער בת רבים".

והוסיף הג"ר **זלמן מנחם קורן שליט"א** (בשיחה עם רבני הילכתא), שידי רב לו בענינים אלו, שלדעתו במערכות הדיגיטליות החשש חמור עוד יותר. במערכת האנלוגית שתיאר הגרש"א (מנחת שלמה חלק א סימן ט), קול המדבר מומר לאות חשמלי המפעיל את הרמקול, וזה מפיק גלי קול באמצעות תנודות הממברנה. כבר במערכת זו הכריע הגרש"א שהשומע באמצעות הרמקול בלבד אינו יוצא ידי חובה במצוות הטעונות שמיעה מפי אדם, שכן הוא שומע את הקול שמפיק המכשיר ולא את קול האדם. במערכת דיגיטלית נוסף שלב: האות החשמלי נדגם ומומר לנתונים מספריים, ומהם משוחזר אות חשמלי המפעיל את הרמקול. המרה נוספת זו מחזקת את החשש שאין זו שמיעת קול המדבר.

אות י), שלכתחילה יש לחזור אחר קריאת מגילה בלא רמקול, אך בדיעבד אין לפסוק שלא יצאו ושברכותיהם לבטלה. ובאופן שאין אופציה אחרת, כגון בהשמעת הקריאה לחולים בבית חולים, אין מזחיחין את המתיר אף לכתחילה. ובהערה הביא את תשובת האגרות משה כסיוע לדבריו.

ונטה הגר"ש הלוי ואנר זצ"ל (קובץ מבית לוי ניסן תשנ"ח; שו"ת שבט הלוי חלק ה סימן פד; עדות הגר"מ שטרן שליט"א וישמע משה גיליון כג פרשת שלח תשע"ד) לדברי האגרות משה, שאין קול הרמקול דומה לקול הברה שיש בו תערוכות קול אחר, אלא הוא קול המדבר שהוגבר. אולם אסר להנהיג כן משום פריצת גדר והכנסת חדשות, וכן מחמת הספק אם יוצאים בכך ידי חובה. ובמקום שבלא רמקול תתבטל הקריאה לגמרי, כתב שיש לשבוע ולדון בדבר. לפיכך, השומע מגילה ברמקול יחזור ויקרא מחמת הספק, אך בלא ברכה, שכן מעיקר הדין קרוב שיצא. ולענין הבדלה הורה הגר"מ שטרן, שאם שמע ברמקול יחזור וישמע מאחר אם אפשר, ואם אין אפשרות לשמוע שוב, יסמוך בדיעבד על המתיריים.

דל עשתרות קרנים: לדעת הגר"ע יוסף זצ"ל (חזון עובדיה הלכות מגילה עמוד נו; יחזה דעת חלק ג סימן נד), אין יוצאים ידי חובת מגילה בשמיעה בטלפון או ברדיו, אף בשידור חי, והשומע את ברכותיה ברדיו אינו עונה אמן.

ולגבי רמקול בבית הכנסת, אותם העומדים רחוק מהש"ץ, שבלעדי הרמקול לא היו שומעים את קריאתו, אינם יוצאים ידי חובתם; אולם העומדים בסמיכות לש"ץ, שהיו שומעים היטב גם בלא הרמקול, יוצאים ידי חובה שהרמקול רק מסייע להגברת קול הש"ץ.

וטעם ההיתר, משום שהרמקול אינו פוסל את הקול הטבעי הראוי להישמע בלעדי, בדומה לדברי הגמרא (סוכה דף ב.): "דל עשתרות קרנים איכא צל סוכה" – שצל ההרים אינו פוסל סוכה שסככה ראוי להצל בפני עצמו. כך קול הרמקול אינו פוסל כשהקול הטבעי ראוי להישמע בלעדי. ולפי דבריו, אף כשקול הרמקול גובר ובפועל שומעים רק קול הרמקול, די בכך שבלעדי היו שומעים היטב את הקורא.

8. קונטרס "קול אומרים"

קול קורא: הג"ר מרדכי יהודה בלייער שליט"א חיבר קונטרס מיוחד "קול אומרים", בו הגדיל להוכיח שאסור להשתמש ברמקול בברכת אירוסין ונישואין וזימון ושבע ברכות.

7. שיטת המקילים לצורך

מגביר קול: כתב בשו"ת הלכות קטנות (חלק ב סימן מה), שחרש המדבר ואינו שומע, ושומע רק בעזרת כלי כעין חצוצרה חייב בשופר, משום ש"שמיעה על ידי דבר אחר שמה שמיעה". כשם שלקחה על ידי דבר אחר שמה לקיחה. ובהערות (לשו"ת הלכות קטנות סימן רעו) ביאר טעמו, שכל שהוא דרך דיבור הרגיל ונשמע מיד לאוזן האדם כמו משך הזמן שהוא היה שומע בלי הכלי, יחשב כקולו אף אם הוא מעובד לקול שנעשה על ידי דבר אחר.

בשו"ת אגרות משה (או"ח חלק ב סימן קח; חלק ד סימן צא אות ד; חלק ד או"ח סימן ככו) צידד שהקול הנשמע ברמקול נחשב קול המדבר, אף לדברי המומחים שנוצר בו קול חדש מכוחו, שכן הוא נשמע רק בשעת הדיבור ומכוח קולו. ואין הכרח לדמותו לקול של מי שאינו בר חיובא, ואף אינו דומה לקול הברה, שהרי נשמע קול חזק ובריא. ואין אנו יודעים את מהות תהליך השמיעה, שאף בשמיעה רגילה הקול עובר באוויר ומשתנה מעט עד שמגיע לאוזן; ומסתבר שגם הקול הנוצר ברמקול בשעת הדיבור נחשב קול האדם. עוד ציין, שלא ברור לו שאכן מדובר בקול אחר. וציין שכעין סברתו כתב המגיה בהערות לשו"ת הלכות קטנות (סימן רעו).

אולם למעשה הורה שלא להנהיג קריאת מגילה ברמקול, למרות שיותר מסתבר שיוצאים בזה, משום שההיתר אינו ברור, וכן משום שהוא ענין חדש ועלולים להיגרר אחריו חידושים נוספים. ומכל מקום, באשה הנמצאת בבית החולים ואינה יכולה לשמוע הבדלה במקומה, הורה שתשמע בטלפון, משום שדעתו נוטה יותר שיוצאת בכך. וכן אין למחות ביד הנוהגים להקל בדבר.

ובמסורת משה (חלק ג עמוד סח) הובא בשמו, שהרצוה להחמיר שלא לסמוך על שמיעה מרמקול, יתקרב לקורא וישמע את קולו עצמו. ואף ששומע גם את קול הרמקול, אין בכך חשש, שכן קול הקורא נשמע לו, וקול הרמקול הדומה לו רק מחזקו.

והנה הגר"ע פרנק זצ"ל (מקראי קודש סימן יא) מביא את דברי ההלכות קטנות, וצייד לחלק בין שופר למגילה: בשופר תערוכות קול אחר פוסלת, וקול היוצא דרך הטלפון יש לו תערוכות ממין אחר, ואילו במגילה יש מקום להכשיר שמיעה במגביר קול אף שיש בה תערוכות קול אחר.

וכתב הגר"א ולדנברג זצ"ל (ציץ אליעזר חלק ח סימן יא

והביא בתחילת הקונטרס קול קורא (פורסם גם בקובץ אור ישראל גיליון יג עמוד ל) מאת בד"ץ העדה החרדית ירושלים מתאריך ביום ג' כסלו תשנ"ח קריאה בעניין השימוש ברמקול בברכות אירוסין ונישואין, בשבע ברכות ובברכת המזון בהתאספות רבים. בקריאה מפורש שצריך לשמוע את ברכת המזמן ואת ברכות האירוסין והנישואין, ולדעת גדולי הפוסקים, הקול הנשמע מהרמקול אינו קול המברך אלא קול הנוצר מכוח החשמל. לפיכך, "יש חשש גדול שלא יוצאים ידי חובת הברכה" באמצעותו.

משום כך עוררו ש"מ הראוי לכבד בברכות אלו את מי שקולו חזק ונשמע למרחוק, ולא להשתמש ברמקול בשעת הברכה, כדי שלא להיכשל בחשש ברכה לבטלה ובביטול מצות הזימון כהלכתה.

על הקריאה חתמו הגאונים הג"ר ישראל יעקב פישר זצ"ל, הג"ר בנימין רבינוביץ זצ"ל, הג"ר אברהם דוד הורוויץ זצ"ל והג"ר מאיר ברנדסדורפר זצ"ל. ביום ג' בסיון תשנ"ח הצטרף אליהם גאב"ד ירושלים הג"ר ישראל משה דושינסקי זצ"ל.

בהמשך הצטרפו לקריאה הרבנים הגאונים מארץ ישראל ומחוזה לה, ועוררו שמן הראוי שלא להשתמש ברמקול בברכות אירוסין ונישואין ובשבע ברכות, מחשש מכשול ברכה לבטלה וביטול מצות זימון כהלכתה, אלא לכבד באמירתן את מי שקולו חזק ונשמע למרחוק.

על הקריאה חתמו: הג"ר אליקים שלזינגר זצ"ל, ראש ישיבת הרמה בלונדון; הג"ר שרגא פייביש שנייבלג זצ"ל, בעל "שרגא המאיר"; הג"ר זאב הלוי פלדמן שליט"א, רב קהילת תורה עץ חיים; הג"ר חנינה אברהם לייטנר זצ"ל, רב קהילת בנין דוד בברוקלין; הג"ר ישראל חיים מנשה פרידמן זצ"ל, דומ"ץ סאטמאר בוויילאמסבורג; הג"ר נתן יוסף מייזעלס זצ"ל, רב קהילת אבני שלמה במונסי; הג"ר געציל ברקוביץ שליט"א, דומ"ץ סאטמאר בקרית יואל; הג"ר שבת שלמה ויגדר זצ"ל ממונסי; הג"ר נפתלי הירצקא פרנקל זצ"ל, דומ"ץ העדה החרדית; והג"ר יצחק אייזיק מנחם אייכנשטיין שליט"א, אב"ד גאלאנטא.

בנוסף הביא שם בקונטרס קול אומרים, מכתבים נוספים מהרבנים הגאונים, שעוררו שלא להשתמש ברמקול בחופה ושבע ברכות וזימון.

קונטרס קול אומרים

בענין זימון ושבע ברכות ע"י "מגביר קול" והמסתעף

ומכתבים בהענין מגדולי דורנו שליט"א
וגם לרבות ב' תשובות מהגר"ש וואזנער שליט"א
[אשר עדיין לא ראו אור הדפוס]

תמוז תשנ"ח מה"ק

בעזרת החונן לאדם דעת

מרדכי יהודה בלא"א ר' יצחק ז"ל בלייער
[מה"ת] לונדון אדר א' תש"ס לפ"ק

משיב כהלכה

שאלה: האם יוצאים ידי חובת זימון בשמיעה ברמקול?

האם גם זימון ושבע ברכות תלויים במחלוקת אם שמיעה ברמקול מועילה מדין "שומע כעונה", או שיש לחלק? **מקורות: תוספות (ברכות מו); משנה**

ברורה (סימן קפג ס"ק כח; סימן קצה ס"ק יא; סימן קצז ס"ק יג; סימן קצט ס"ק כז); **ביאור הלכה** (סימן קצט סעיף י ד"ה מצטרפין לזימון); **שער הציון** (סימן רא ס"ק טז); **שיעורי הגרי"ש והערות** (ברכות דף ג.); **הלכות יום ויום** (ברכות); **פניני שבע ברכות** (עמודים כא, כג); **שבט הלוי** (חלק ה סימן פד; חלק י סימנים מ, רמה); **תשובות והנהגות** (כרך ג סימן עט; כרך ו סימנים מו, נה).

במדור זה מופיעה שאלה בנושא הגיליון הבא, הקוראים הנכבדים מוזמנים לשלוח תשובות להגדיל תורה ולהאדירה, מומלץ לצרף את פרטי המשיב (שם, טלפון, מקום לימוד). התשובות המובחרות ישולבו במידת האפשר בגיליון הקרוב.

- ניתן להגיש תשובות באחת מהאפשרויות הבאות.
- קו 'הילכתא' טלפון 02-5377085 שלוחה 4
- עמדות 'נדרים פלוס' קופת 'הילכתא'
- חדר 'קול הלשון', ישיבת מיר ירושלים, תיבת 'הילכתא'
- במייל 5047867@gmail.com

ברכת מזל טוב לידיד הילכתא
הג"ר יהודה פיג'ו שליט"א

לרגל שמחת הולדת בתו בשעטו"מ יהי רצון שיזכה לרוות ממנה ומכל צאצאיו רוב נחת דקדושה אמן

דינים העולים

א. **פוסלים לגמרי:** נחלקו גדולי הפוסקים אם הקול הנוצר ברמקול נחשב קול המדבר. יש פוסקים שאין יוצאים בו כלל ידי חובה, בכל דבר הטעון שמיעה מפי אדם.

ב. **מחמירים מספק:** יש שהסתפקו בדבר והורו שלא לסמוך על הרמקול למעשה. והשומע מגילה ברמקול יחזור וישמענה בלא רמקול, אך בלא ברכה מחמת הספק.

ג. **מקילים לצורך:** יש שנטו להקל, אך הורו שלא להנהיג כן לכתחילה. משום שההיתר אינו ברור ומחשש פריצת גדר. כשאין אפשרות אחרת, יש שהתירו שמיעת מגילה ברמקול והבדלה בטלפון.

ד. **קול הקורא עצמו:** השומע ברור גם את קול הקורא עצמו יוצא, אף שקול הרמקול מצטרף אליו. ויש שחידש, שאם היה יכול לשמוע את הקורא גם בלא הרמקול, יוצא אף שכעת שומע רק את קול הרמקול.

ה. **עניית אמן:** לדעת הגרשז"א, הנמצא עם הציבור ושומע ברמקול רשאי לענות אמן על ברכה שאינו צריך לצאת בה, בדומה להנפת הסודרים באלכסנדריה. אולם השומע מרחוק בטלפון, ואין לו צירוף עם המברך, לא יענה אמן.

ו. **הקלטה:** לכל הדעות אין יוצאים ידי חובה בשמיעת הקלטה, שאין זו שמיעת האדם בשעת דיבורו.

ז. **קול אומרים:** עוררו כמה מגדולי הפוסקים שראוי להימנע משימוש ברמקול באירועים גדולים, ולכבד באמירת הברכות את מי שקולו חזק ונשמע למרחוק.

הילכתא

לדעת לחיות כהלכה

גיליון שבועי עומק הפשוט
שיעורים וימי עיון
בית הוראה טלפוני
בידורי הלכה אקטואליים
קו מידע הלכתי
חוברות הדרכה

נושא הגיליון הבא:

"זימון ברמקול" - חלק ב'

טלו חלק בזיכוי הרבים העצום, והשתתפו בהוצאות הגיליון הבא

הגיליון נועד לעורר את לב הלומדים, נא לא לסמוך על הדברים הלכה למעשה בלי לעיין במקורות

לפרטים ולהצעת מחיר
plus.mikrabooks.co.il
ביינש קוריבן 058-7179103

גם גיליון זה הונה בסיוע
מקרא פלוס • תוכנת ההגהה
של הוצאת "מקרא" - דוגמה חינם לכל ספר ועלון

מכון הילכתא

מענה אנושי: 02-5350-535 מייל: 5047867@gmail.com

לקבלת הגיליון במייל: 5047867@gmail.com

קו מידע הלכתי
02-5377-085

ניתן להאזין לשיעורים, הודעות, עדכונים, רישום להגרלות, ועוד...